

Georg Büchner
Danton halála

rendező Alföldi Róbert

OKTATÁSI SEGÉDANYAG
VÍGSZÍNHÁZ

bemutató | **Vígszínház** | 2013

2
vig

Az oktatási segédanyagról

A Vígszínház oktatási segédanyagait azért hoztuk létre, hogy segítsük a színházi előadások élményének iskolai feldolgozását. Elsődleges célünk, hogy megkönnyítsük a pedagógusok számára a diákok felkészítését az adott előadásra. A segédanyagokban összegyűjtjük a drámákkal kapcsolatos lényeges történelmi, színház- és irodalomtörténeti információkat, háttérismereteket, amelyek a diákok előzetes tudását egészíthetik ki. A csomag magában foglalja az előadás után megtárgyalandó fontosabb kérdéseket és szempontokat, amelyek a darab megértéséhez nyújtanak segítséget – így a darabok tartalmi összefoglalóját, a szerző életrajzát, rövid történelmi áttekintést, karakterleírásokat, előadástörténetet, a kulcsfogalmak listáit, lehetséges esszé- és vitatémákat és csoportos játékokat.

Georg Büchner német drámaíró, a német realista drámairodalom meghatározó alakja. Dantonról szóló műve a drámatörténetben egészen kivételes: igazi történelmi tragédia a nagy forradalom főszereplőiről, ugyanakkor hiteles dokumentumgyűjtemény is. Büchner alaposan áttanulmányozta a forradalom dokumentumanyagát, Danton és Robespierre beszédeit, Saint-Just és Camille Desmoulins elmélkedéseit. Ezek ismeretében úgy állította össze a hiteles szövegeket, hogy következetes drámai konfliktus épült ki.

A Vígszínház előadása így jó szívvel ajánlható már a középiskolás korosztálynak is, hiszen tanulmányaik kapcsán mind a realista irodalom, mind a francia forradalom témakörét érintik.

A dráma történelmi háttere a francia forradalom eseményeinek sora. A színmű elemzése így magyarázatot adhat a francia forradalommal kapcsolatban felmerülő kérdésekre, illetve segíthet a korszak politikai és társadalmi eszméi között eligazodni. Útmutatóként szolgálhat a diktatúra és a demokrácia fogalmainak megértésében, továbbá képet kaphatunk az adott kor erkölcsi nézeteiről, vagy akár a hatalom és az erőszak ideájáról.

A romantika és a realizmus határán

A romantika csaknem egész Európában kibontakozott, Byron már világdivat volt, Victor Hugo már megjelent a költészetben és a színházi életben. Puskin megírta az *Anyegin*t, Stendhal a *Vörös és feketét*, Balzac a *Goriot apót*. Nálunk Vörösmarty megalkotta a *Zalán futását* és hamarosan elkészül a *Csongor és Tündével*.

Az irodalmat és így a drámai irodalmat sem kötötték már a klasszicizmus szabályai. A romantika tetőpontján létrejött az antiromantikus irodalom is, ennek volt legfőbb képviselője Georg Büchner. Büchner cáfolja az időszerű esztétikai korszak értékrendjét. Három művét két év alatt írta: a *Danton halálát*, a *Leonce és Lénát* és a *Woyzecket*.

A szerzőről

Georg Büchner 1813. október 17-én született Goddelauban (Hessen tartomány). 1816-ban a család a fővárosba, Darmstadtba költözött, itt nőtt fel Büchner. 1831-ben apja kívánságának eleget téve a Strasbourgi Akadémia orvosi szakán kezdett tanulni. Strasbourgban Büchner megismerkedett az európai politikai és szellemi élettel, amelyet az 1830-as párizsi forradalom és annak társadalmi és politikai következményei határoztak meg.

Büchner 1833-ban a giesseni egyetem orvosi szakán folytatta tanulmányait, amelyet egy agyhártyagyulladás miatt rövid időre kénytelen volt megszakítani. Visszatérése után depresszió gyötörte. Elkeserítette az alsóbb osztályok, a kispolgárság és a parasztság elnyomott politikai helyzete, a társadalmi nehézségek, a feudális rendszer merevsége és igazságtalansága, ezért 1834-ben megalakított egy titkos forradalmi szervezetet, az „Emberi Jogok Társaságát”, amelyet a plebejus tömegek politikai felvilágosítása érdekében hozott létre. Az illegális társaságban végzett politikai tevékenysége miatt mindvégig figyelte a rendőrség.

1835 januárjában, 22 évesen kezdte írni első drámáját, a *Danton halálát*, melyet öt hét alatt befejezett, miközben felforgató tevékenysége miatt már nemcsak nyomozott utána a rendőrség, de le is akarták tartóztatni.

A francia forradalomról szóló színmű megírása régóta foglalkoztatta Büchnert. A giesseni egyetemi évek alatt behatóan tanulmányozta a forradalom történetét, és nyilván ezzel egyidejűleg érlelődött meg benne a dráma koncepciója is. Ám nemcsak a Strasbourgban töltött évek eseményei tették aktuálissá számára a témát: Büchner németországi tevékenysége és annak következményei erős ösztönzést adhattak. Az akkor csaknem fél évszázados történelmi téma megfelelő fegyvernek tűnt a német feudalizmus elleni küzdelemben.

Büchner a *Danton* befejezése után, 1835 márciusában Strasbourgba emigrált, ahol hogy megélhetését biztosítsa, természettudományos kutatásokba kezdett. Időközben Victor Hugo két drámáját is lefordította németre, megírta *Lenz* című elbeszélését, majd egy pályázatra a *Leonce és Lénát*, ám a kézirat két nappal a határidő után érkezett be, így azt már nem tudták elbírálni. Vélhetően ebben az időszakban írta *Pietro Aretino* című darabját is, ami elveszett. Ezután kezdett bele a *Woyzeck*-be, amelyet betegsége miatt már nem tudott befejezni. 1837 februárjában hatalmas szenvedések közepette tífuszban halt meg.

KÖRÖZÉS

**Az alább leírt Georg Büchner,
darmstadti orvostanhallgató,
hazájának elhagyásával kivonta magát
a bírósági eljárás alól, mely hazaárulásban
való részvétel gyanúja miatt folyik ellene.**

**Ezért kéretnek a bel- és külföldi hatóságok,
hogy nevezett személyt tettenérés esetén
tartóztassák le és őrizet alatt szállíttassák
az alulírott helyre.**

Darmstadt, 1835. július 13.

*A Hesseni Nagyhercegség által Oberhessen
Tartomány Udvari Bíróságára rendelt vizsgálóbíró*

Georgi
Udvari Bíróság Tanácsosa

SZEMÉLYLEÍRÁS

Kor: 21 év

Testmagasság: 6 láb, 9 coll
új hesseni mértékegység szerint

Haj: szőke

Homlok: erősen boltozatos

Szemöldök: szőke

Szem: szürke

Orr: húsos

Száj: kicsi

Szakáll: szőke

Áll: Gömbölyű

Arc: tojásdad

Arcszín: élénk

Termet: erős, karcsú

Különös ismertetőjel: rövidlátás

Előadástörténet

A *Danton halála* 1835 júliusában jelent meg, miután Büchner Franciaországba emigrált. A drámának azonban a maga korában nem volt komoly visszhangja, csak évtizedekkel később, a naturalizmus fedezte fel magának, így került sor az ősbemutatóra is, 1902-ben, Berlinben. Büchner igaz kultusza az expresszionizmusban alakult ki, bár nem annyira a *Danton halálára*, mint inkább a *Woyzeckre* irányult az érdeklődés. Ennek ellenére a tízes évektől a harmincas évek végéig sorban követték egymást a bemutatók. Magyarországon először 1928-ban mutatta be a drámát a Magyar Színház Kosztolányi Dezső fordításában, ám a darabot a bemutató után betiltották, és csak húzásokkal engedélyezték a további előadásokat. 1963-ban a Madách Színház mutatta be a *Danton halálát* Ádám Ottó rendezésében, 1978-ban pedig a Nemzeti Színház Székely Gábor rendezésében.

Georg Büchner levele családjának

1835. július 28.

...a drámai költő az én szememben nem más, mint történetíró, de fölötte áll az utóbbinak azáltal, hogy újrateremti számunkra a történelmet, nem száraz elbeszélést ad, hanem közvetlenül belehelyez minket egy kor életébe, jellemzések helyett jellemeket, leírások helyett alakokat nyújt. Az a legfontosabb feladata, hogy a lehető legközelebb férközzön a történelemhez, ahogy az valóban megtörténik. Műve nem lehet sem erkölcsösebb, sem erkölcstelenebb, mint maga a történelem, márpedig a Jóisten a történelmet nem fiatal lányok olvasnivalójául teremtette, így hát tőlem se lehet rossz néven venni, ha drámám éppoly kevésbé alkalmas erre. Dantonból és a forradalom banditáiból mégsem csinálhatok erényhősöket! Ha ábrázolni akartam züllöttségüket, ateistákként kellett őket megszólaltatnom. (...) A költő nem az erkölcs tanítója, alakokat költ és teremt, életre kelti az elmúlt korokat, az emberek aztán tanulhatnak belőle, akárcsak a történelmi stúdiumokból vagy annak megfigyeléséből, ami az emberi életben történik körülöttük. Ha úgy tetszenék, nem tanulmányozhatnánk a történelmet, mert temérdek erkölcstelen dolog fordul elő benne, bekötött szemmel kellene járnunk az utcán, mert különben illetlenségeket láthatunk. (...) Ha valaki azt mondja, a költő ne olyannak mutassa a világot, amilyen, hanem amilyennek lennie kellene, akkor azt felelem, hogy nem akarom jobban csinálni, mint az Úristen, aki bizonyára olyannak csinálta a világot, amilyennek lenni kell...

A dráma cselekménye

A darab első jelenetében megismerjük Dantont, a passzív alakot, aki ma már távol a forradalomtól kártyázással és nőkkel mulatja az időt. Csupán híveivel filozofál, de már a politika is unatkozik.

A történet egy utcai jelenettel folytatódik, amelyben egy feldühödött, részeg polgár arról panaszkodik, hogy lánya kénytelen prostituáltként dolgozni, hogy megélhessenek. Távol minden politikai eszmétől és forradalmi szenvedélytől az elszegényedett nép rideg és valóságos életét, nyomorúságos éhezését látjuk. Ekkor jelenik meg Robespierre, akit a nép csak a „*Megvesztegethetetlen*”-ként emleget. Beszédet mond, s már első szavaiból is kitűnik félelmetes fanatizmusa: a nép szenvedésére egyetlen megoldást talál, a még nagyobb vérontást.

Danton Marionnal kéjeleg, mikor megérkeznek hozzá barátai: Lacroix és Paris, akik éppen a jakobinusoknál jártak. Az egyre erősödő terrortól és megtorlásról mesélnek Dantonnak. Ám az egykori forradalmár nem fél, bízik a népben, hiszi, hogy támogatják, és nem fordulnak ellene. Társai cselekvésre buzdítják, így Danton elhatározza, hogy látogatást tesz Robespierre-nél.

A Danton és Robespierre között kialakuló szópárbajban a közös cél eltérő megvalósításának eszméi feszülnek egymásnak. Miután Danton otthagyja Robespierre-t, Saint-Just érkezik felhergelt állapotban. Erőszak árad minden mondatából, és fény derül egy olyan vádiratra, amely politikai ellenfeleik vérére ontja majd.

Újra Dantont és követőit látjuk. Az egykori forradalmár egyre nagyobb életuntsággal küzd, minden energiáját, lendületét elvesztette. Tetteiről már csak a legendák szólnak. Barátai cselekvésre buzdítják, ő mégis ellenáll. Lacroix is így szól az egykor hajthatatlan forradalmárról: „*Iszonyú lusta! Inkább lenyakaztatja magát, minthogy tartson egy beszédet.*”

Dantont figyelmeztetik, hogy a Jóléti Bizottság elrendelte a letartóztatását. Búvóhelyet kínálnak neki, de ő nem kér a segítségből. Lucile is megretten a hír hallatán, és féltetni kezdi férjét, Camille-t. De Camille megnyugtatja: „*Tegnap beszéltem Robespierre-rel; barátságos volt. Igaz, volt egy kis feszültség köztünk; más a világképünk, ennyi az egész!*”

A következő éjjel Danton zavartan jár-ke. Egyre nagyobb benne a félelem. Julie próbálja nyugtatni férjét, akin már az őrület jelei mutatkoznak.

Másnap a Konventben Legendre fellép Dantonék érdekében, és elmondja, hogy mind a négy letartóztatottat feddhetetlennek tartja, ám a Konvent képviselői Robespierre-t támogatják, és Saint-Just beszédét is hosszú éljenzés követi.

A Luxembourg palota foglyokkal teli termét látjuk, ide vezették be Dantont, Lacroix-t, Camille-t és Philippeaux-t. Danton még mindig hiszi, hogy a nép a segítségére lesz. Ám a Konvent azzal vádolja, hogy a zsarnokságot szolgálja. Saint-Just levelet kap: „*Danton és Camille feleségei pénzt szórnak a nép közé, Dillon szökni próbál, a foglyokat ki akarják szabadítani, a Konventet meg felrobbantani.*” Válaszként Saint-Just még elszántabbá válik, és az erőszak mellé lép, hogy mielőbb végezzenek a vádlottak elítélésével.

A forradalmi törvényszéken tárgyalás tárgyalást követ. A tömeg hol Danton, hol pedig Robespierre nevét kiáltja. Mindeközben Julie is a halálba készül: hogy szeretett Dantonjával együtt távozzon, méreggel oltja ki életét. A négy jóbarátot a Forradalom terere viszik, és a guillotine emelvényén kivégzik. Lucile a verpad lépcsőjére ülve hangosan elkiáltja magát: „*Éljen a király!*”, ekkor az örök elfogják, és elvezetik.

Danton Büchner szemével

Danton, a passzív alak, az ékesszóló, a nép barátja, a hajdani bujtogató, aki fölkoncoltatta a királypártiakat, megtorpan, és szeretné csatornába csapolni a vért. Elege lesz a gyilkosságokból, a robespiere-i terrorból, és ellentétbe kerül párthíveivel. Ám cselekvésre képtelen, még egy beszédre sem lehet rávenni. Danton megáll, de a forradalom nem áll meg. Az egykori lázadóból csalódott szemlélő lett. Élni akar csupán, tivornyázni, nőkkel barátkozni. Nem törődni a terrorral, csak az élvezetekkel. Az egykori lázadó, a lusta bölcs, hamleti kétségekkel: voltaképp öngyilkos. Mások kezével követi el az öngyilkosságot. Szinte önkéntelenül hajtja le fejét a nyaktiló alá, bár utolsó óráiban rájön, felesége mégis többet ér, mint az utcalányok, s talán érdemes lett volna küzdeni elveiért.

A francia forradalom kronológiája

1789

- július 14.* felkelés, a párizsi nép lerombolja Bastille börtönét
augusztus 4. a nemesek lemondanak kiváltságaikról
augusztus 26. elfogadják az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatát

1790

- április 27.* megalakul a Cordeliers Klub

1791

- június 21.* a szökni készülő királyt elfogják és visszahurcolják Párizsba
július a mérsékeltek kiválnak a Jakobinus Klubból
szeptember 30. feloszlik az Alkotmányozó Nemzetgyűlés

1792

- február – március* országos zavargások az élelmiszerhiány miatt
augusztus 10. a párizsi nép fölkelése megdönti a trónt
szeptember 2. szeptemberi mézszárlások
szeptember 21. a Nemzeti Konvent első nyílt ülésén eltörli a királyságot
december 11. elkezdődik a király pere a Nemzeti Konventben

1793

- január 21.* XVI. Lajos kivégzése
március 9-11. párizsi tüntetések a drágaság és a Gironde politikája ellen
április az első Közjóléti Bizottság, Danton is a tagja
június 29. a Gironde 29 tagjának letartóztatása
július 10. a Közjóléti Bizottságban Danton helyére Saint-Just kerül
július 27. Robespierre bekerül a Közjóléti Bizottságba
október 17. 21 girondista vezető kivégzése

1794

- március 13.* letartóztatják Hébert-t és társait
március 24. a hébertisták kivégzése
március 30. éjjel letartóztatják Dantont, Desmoulins Camille-t, Delacroix-t és Philippeaux-t
március 31. Legendre kéri, hogy a Konvent előtt hallgassák ki őket, Robespierre azonban megfélemlíti a képviselőket, Saint-Just pedig vádiratot olvas föl a letartóztatottak ellen
április 2. Danton és társai a forradalmi törvényszék előtt
április 5. a dantonisták kivégzése
június 10. a leghírhedtebb terrortörvény elfogadása
július 27. Robespierre, Saint-Just és társaik letartóztatása
július 29. a robespierre-isták kivégzése

Forradalmi lexikon

Francia forradalom (1789-1799)

Társadalmi és politikai forradalom Franciaországban, mely küzd az abszolutista hatalom ellen, és harcol az emberi jogokért. Célkitűzése a felvilágosodás legfontosabb eszméinek megvalósítása és a polgári szabadságjogok elérése.

Bastille

Erőd Párizs keleti részén. Párizs terjeszkedésével katonai funkciója megszűnt, és állami börtön lett. Főleg előkelő politikai foglyok raboskodtak itt. A francia forradalom a Bastille lerombolásával kezdődött.

Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata

A francia forradalom egyik alapvető dokumentuma, amely az emberek egyéni és közösségi jogait határozza meg.

Forradalmi Törvényszék

Kormányzati szerv az ellenforradalmárok elleni harc céljára. A jakobinusok alapították 1793-ban. Csak halálos vagy felmentő ítéletet hozhatott. A jakobinus diktatúra megszűnése után számolták fel a testületet.

Guillotine

Halálos ítéletek bevezetésének rendkívül gyors és biztos módszere volt. Bár a gyilkos szerkezet története már a középkorban megkezdődött, a guillotine, vagy más néven nyaktiló, a francia forradalom jelképe lett. Két oszlopból állt, amik egy függőlegesen mozgatható éles bárdot fogtak közre, mely egyetlen vágással képes volt lehasítani az elítélt fejét. Dantont és társait guillotine-nal végzik ki.

Közjóléti Bizottság

A forradalmi kormányzat legfelsőbb végrehajtó szerve, mely a girondiak leverése után kialakult jakobinus terror alatt szerveződött. Abszolút hatalommal bíró bizottság, több ezer ember életét követelte.

Nemzeti Konvent

A forradalom idején megalakult nemzetgyűlés, melynek feladata az alkotmányozás és törvényhozás volt. A végrehajtói hatalmat a Konvent tagjaiból álló bizottságok gyakorolták. A 749 képviselő túlnyomó többsége polgári származású volt.

Forradalmi és politikai csoportosulások

Jakobinusok

A polgárság körében születő radikális, forradalmi csoport, amely azért jött létre, hogy képviselhesse a nép érdekeit, és hogy minden embernek kiharcolhassa a társadalmi igazságot, egyenlőséget. Ám a csoport egyre radikálisabbá formálódott, és végül már csak a terror véres eszközeivel érvényesítette hatalmi és politikai céljait.

Girondisták

A jakobinusokkal szembenálló, mérsékeltebb köztársasági párt. 1792 őszén váltak ki a Jakobinus Klubból. Vezetői egy része Gironde megyéből származott, innen az elnevezés.

Cordeliers Klub

Az egyik legbefolyásosabb, a jakobinus forradalmi csoportból kivált szélsőséges klub. Ide tartozott többek között Danton, Marat, Legendre és Desmoulin is.

Hébertisták

A jakobinusokból kivált klub, akik a vallás és a templomok megszüntetését szorgalmazták. Céljaikat kizárólag vérontó erőszakkal érvényesítették.

Dantonisták

A jakobinusok egyre mérsékeltebb klubja, mely egyre több kompromisszumra volt hajlandó. Egyértelműen elutasítja a Robespierre-féle terrort és vérengzést.

A Bastille ostroma

FELKÉSZÍTŐ ÓRA

A cselekmény

Előzetes információként osszuk meg a diákokkal a következőt:

A mű cselekménye csupán két hetet foglal össze, amelyben Robespierre és Danton, a két forradalmi vezető közti konfliktus kap kulcsszerepet. Ez a két hét azt mutatja be, miként bánik el Robespierre egykori társával, Dantonnal és az ő hú követőivel.

Milyen lehetséges történetek indulhatnak el a rövid tartalomból? Mi lehet a konfliktus a két szereplő között? Hogyan bánhat el Robespierre, a terror embere Dantonnal és követőivel? Milyen módszert használhat? Mely szereplők viszonyai válhatnak még érdekessé? Hogyan reagálhat Danton és barátja, Camille Desmoulins felesége férjeikkel történetekre?

Majd további információkat is a darabról:

Mind Danton, mind pedig Robespierre a zsarnokság ellen, a népért harcol, ám a két forradalmi hős más-más eszközökben látja a cél megvalósulását. Míg Robespierre a terror és vérontás által akarja megvalósítani a demokráciát, Danton elítéli a gyilkosságokat.

A feleségek reakciói:

*Julie, Danton felesége öngyilkos lesz, hogy férje ne egyedül távozzon a másvilágra.
Lucile, Camille Desmoulins felesége elkiáltja magát: „Éljen a király”, s emiatt letartóztatják.*

Mért teszi ezt Lucile? Meggyőződésből, vagy épp az volt célja, hogy elfogják, majd kivégezzék – követve férjét a halálba? Ilyenformán hasonló lehet Julie öngyilkosságához?

A dráma 1794-ben, a hébertisták kivégzése után kezdődik, és április 5-én zárul, amikor Dantont és a követőit kivégzik. Mi történik ezután a dantonisták gyilkosaival?

A (történelmi) figurák

Cédulákon osszuk ki a szereplők nevét és a hozzájuk tartozó rövid leírást a diákok között. Kérjük meg őket, hogy alakítsanak ki egy állóképet az osztályteremben aszerint, hogy melyik karakter milyen kapcsolatban áll a másikkal. Adjunk nekik 5-8 percet, hogy mindenki megkeresse azt, akivel közeli viszonyban áll. Danton hívei Dantont fogják keresni, Robespierre hívei pedig a Robespierre cédula tulajdonosát. Júlia, Danton felesége Dantont kell, hogy megtalálja, Lucile pedig férjét, Camille-t. Azokat a diákokat, akik Danton és Robespierre céduláját kapták, kérjük meg, hogy álljanak középre. Körejük tud állni a többi szereplő attól függően, kinek a hívei vagy feleségei. Ha beálltak a diákok az állóképbe, mindenki olvassa fel a céduláját.

Georges Danton

Ügyvéd, meggyőző retorikájával a forradalom egyik jelentős alakjává nőtte ki magát. Egyik alapító tagja a Cordeliers Klubnak, tagja a Nemzeti Konventnek. 1792-ben ő volt az, aki kezdeményezte a Jóléti Bizottság megszületését, és nem sokkal ezután igazságügy-miniszterré nevezték ki. Danton létrehozta a Forradalmi Törvényszéket, de amikor látta Robespierre egyre növekvő vérengzését, a mérsékeltebb elvekhez kezdett húzni. 1794-ben Robespierre elrendelte Danton letartóztatását, a Forradalmi Törvényszék elítélte őt, majd lefejezték.

Louis Legendre (Danton híve)

Eredetileg mészáros volt, a forradalomban jakobinus politikus lett. A Konvent tagjaként a király halálára szavazott, majd a girondisták likvidálása után Danton mellé állt. Óvatosan visszahúzódott a robespierristák haragja elől.

Camille

Camille Desmoulins (Danton híve, Lucile férje)

Ügyész és publicista, a forradalom egyik kimagasló alakja. A szabadság és egyenlőség eszméjének hű elkötelezettje, aki elítélte a terrort. Szintén alapító tagja a Cordeliers Klubnak. 1792-ben belépett a Nemzeti Konventbe. 1794-ben Dantonnal együtt kivégezték.

Jean-Francois Lacroix (Danton híve)

Ügyvéd, tagja a Nemzeti Konventnek. Danton követője. 1794-ben, Dantonnal együtt végezték ki.

Pierre Philippeaux (Danton híve)

Törvényszéki képviselő, tagja a Nemzeti Konventnek. Danton követője, ő is a forradalom áldozata lett.

Marie-Jean Héroult-Séchelles (Danton híve)

Danton követője, a Konvent elnöke, ő szavaztatta meg és írta alá először az 1793-as alkotmányt. Az egyik legszebb francia férfinak tartották.

Maximilien de Robespierre (Danton ellenfele)

Ügyvéd, tagja a jakobinus pártnak, a Nemzeti Konventnek és a Jóléti Bizottságnak. Elnöksége alatt az igazgatás legfőbb eszközévé a terror vált. Robespierre a felvilágosodás eszméinek, különösen a rousseau-i elképzeléseknek az elkötelezett híve, mellyel törvényesítette a rémuralmat. A nép úgy tekintett rá, mint az erény jótékony ellenállójára. Robespierre féktelenül zsarnokoskodott, mely végül a vesztét okozta. 1794-ben megbuktatták, és kivégezték.

Antoine de Saint-Just (Robespierre híve)

Francia forradalmár, politikus, tagja a Nemzeti Konventnek, a Közjóléti Bizottságnak. Robespierre barátja és híve, a terror megtestesítője. Vezető szerepet játszott a girondisták, a hébertisták és a dantonisták likvidálásában. 1794-ben Robespierre-rel együtt végezték ki.

Martial-Joseph-Armand Hermann (Robespierre híve)

Robespierre követője, a 1793-tól a Forradalmi Törvényszék elnöke.

Bertrand Barère (Robespierre híve)

Cinikus karrierista, személyes érdekből támogatta a jakobinusok politikáját.

Julie (Danton felesége)

Danton második felesége, valódi neve Lousie Gély. Amikor Danton 1793-ban feleségül vette, még csak tizenhat éves volt. A valóságban nem követte Dantont a halálba, ahogy azt a dráma írja, hanem 1797-ben újból férjhez ment, s még Büchnert is túlélte.

Lucile Desmoulins (Camille Desmoulins felesége)

Desmoulins feleségét a valóságban nem a királyt dicsőítő kijelentése miatt fogták el, hanem egy feljelentés alapján. Összeesküvésben való részvétel vádjával tartóztatták le Desmoulins kivégzése napján, és 1794. április 10-én követte férjét a halálba.

Olyan köztársaságról

álmodtam, amelyért az egész világ rajong. Nem hittem, hogy az emberek ilyen

kegyetlenek és igazságtalanok.

(Camille Desmoulins levele feleségének a börtönből. 1794. április 4.)

Mikor a drámában szereplő történelmi alakokkal megismertettük a diákokat, érdemes megvitatni, kinek milyen elvárása alakul ki az egyes figurákat játszó színészekkel kapcsolatban. Hogy fog kinézni Danton és Robespierre, milyen korú, hangú, testalkatú színész illik a karakterhez, és mért?

Vígszínház, 2013
Stohl András (Danton)

László Zsolt (Robespierre)

Verbális készségek fejlesztése képek alapján

Delacroix 1831-ben festette a *Szabadság vezeti a népet* című festményét, ami ugyancsak egy forradalomnak, az 1830-as júliusi forradalomnak állít emléket. Milyen alakokat figyelhetünk meg a képen? Mit kereshet egy kisfiú a harc kellős közepén?

A kép allegorikus történelmi kompozíció, az előteret a barikádharok polgári áldozatainak tetemei töltik ki. Föléjük magasodik, szinte repülni látszik az energikus fiatal nőben megszemélyesített Szabadság, aki az utcai barikádok felett lobogtatja a francia zászlót, oldalán a kis Gavroche-sal, a forradalmak gyermekeit megtestesítő kisfiúval.

A történelem folyamán, a különféle forradalmakban rengeteg kisgyerek is életét vesztette. Nehéz eldönteni, valójában kié itt a felelősség: a szülők engedékenységé, akik kiengedték őket az utcára? Vagy a gyerekek árván maradtak és nincs, aki visszatartsa őket? Vagy a forradalmároké a felelősség, akik hagyták, hogy harcoljanak? Fontos kérdés, hogy lehet-e hősként kezelni a játszadozó kisgyerekeket, akik szinte biztos, hogy nem értették, hol vannak, mit tesznek.

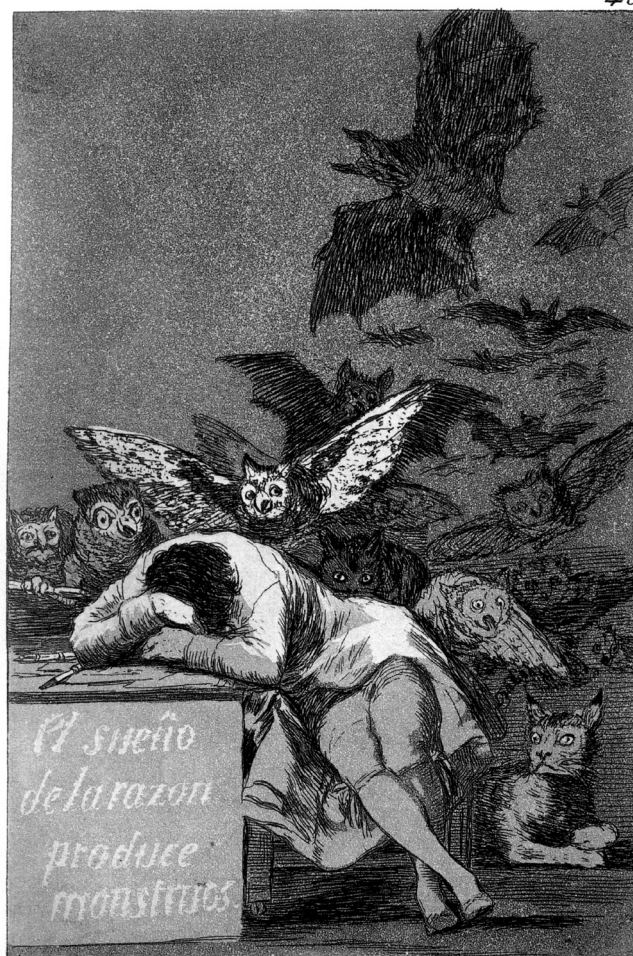
Karikatúra a francia forradalomról

Hasonlítsuk össze a karikatúrát Delacroix alkotásával. Mit figuráz ki a karikatúra? Kik szerepelnek ezen a képen? Milyen motívumok jelennek meg mindkét képen, és melyekben különbözik a két kép?

LEVEZETŐ ÓRA

Asszociációs játék

A bevezető játékhoz egy labdára lesz szükségünk. Ha van rá lehetőség, alakítsunk ki egy kört az osztályteremben, ha nincs, maradjanak a diákok ülve. Akihez érkezik a labda, mond egy szót vagy gondolatot a darabról, vagy a darabbal kapcsolatban. Az elsőt, ami eszébe jut. Lehet ez bármilyen, a darabban elhangzó kifejezés, ami megmaradt, lehet az előző, ráhangoló órán tanult szó, de érintheti a darab egy témáját, kapcsolatos lehet a színészekkel, jelmezzel, díszlettel, kellékekkel. A 10 perces játék végén érdemes leülni és megbeszélni, ki mire emlékszik az elhangzott szavak közül és mért pont az juthatott elsőre eszébe a diáknak.

Francisco Goya
Ha az értelem alszik, előjönnek a szörnyek | 1799

Megválaszolatlan kérdések

Kérdezzük meg a diákokat, melyek voltak azok a pontok a színházi előadásban, amelyek megfeleltek előzetes elképzelésüknek, elvárásaiknak, és melyek voltak azok, amelyekre nem számítottak. Maradt-e megválaszolatlan kérdésük, lezáratlan problémájuk az előadással kapcsolatban? Ha igen, ezeket próbálják megvitatni, megfejteni együtt. Ha valóban van olyan lényeges kérdés, melyre az előadás nem adott választ, azt használjuk fel a következő feladatként, melyet párokban végezhetnek a diákok (ha kevés az idő, adhatjuk kreatív házi feladatként is): írjanak olyan monológot, párbeszédet vagy jelenetet a darab tetszőleges szereplőivel, mely megoldaná a felmerülő problémát és megfelelően kiegészítené az előadást.

Mit mond a darab a hatalomról? Milyen eszközöket használnak a hatalommal bíró személyek az ellenségeikkel szemben? Mi ellen küzd Danton és Robespierre? És melyikük milyen eszközökkel?

Diktatúra: zsarnokság, önkényuralom, olyan kormányzati rendszer, ahol a hatalom egy személy vagy egy csoport korlátlan uralmán alapszik. Ezt akarja megdönteni mind Danton, mind Robespierre, azonban különböző eszközökkel.

Demokrácia: népuralom, olyan politikai rendszer, ahol a hatalom a népé. Ezért harcolnak a főszereplők, ám míg Robespierre ennek megvalósítását a terrorban, a megfélemlítésben látja, addig Danton sokallja a vérengzést és a gyilkosságokat.

Az élet élvezete: A nép hőse megpihen a forradalom fergetegében, és az élvezetek felé fordul. Cselekvő forradalmárból passzív megfigyelővé válik.

Etikus élet erkölcsi alapon: az erkölcsi elvek győzelme a józanész felett, Robespierre életvitelének megközelítése. Megveti Dantont, aki tivornyázik, prostituáltakkal szórakozik ahelyett, hogy a forradalomra koncentrálna.

*„Éljen most már az élet, az ember”
– mondja Danton.*

*„Még nem számít az ember, csak a forradalom”
– vallja Robespierre.*

Levezető játék

Szoborcsoport

A diákok hármasával, négyesével alakítsanak ki csoportokat és találjanak egy olyan pillanatot az előadásból, melyet állóképként meg tudnak jeleníteni. Megbeszélik, ki melyik szereplő szobra lesz majd, ha van elég hely, el is próbálhatják, ki hol helyezkedik el a szoborcsoportban. Ha olyan jelenetet szeretnének ábrázolni, melynek kevesebb szereplője van, nem kell mindenkinek benne lennie az állóképben, de az ötletelésben mindenki részt tud venni. Amikor készen vannak, bemutatják egymásnak a szoborcsoportokat. A diákoknak ki kell találni a másik csoport szobráról, melyik jelenet állóképet ábrázolják, illetve ki melyik szereplő kimerevített mása.

Esszétémák

- a) Miben más az előadás Dantonja, mint az előző órán megismert történelmi figura?
- b) Idézd fel az előadás díszletelemeit!
- c) Milyen ember Danton mint politikus?
- d) Milyen ember Danton mint magánember?